

Centar za ženske studije Zagreb u suradnji s
Odsjekom za komparativnu književnost
Filozofskog fakulteta u Zagrebu i
Odjelom za komunikologiju, medije i novinarstvo
Sveučilišta Sjever

objavljuje

Poziv na znanstveno-književni skup s međunarodnim sudjelovanjem:

OBRAZOVANJE I ROD: OD EMANCIPACIJE DO KOMODIFIKACIJE

koji će se održati u sklopu Dana Marije Jurić Zagorke, 26. i 27. studenog 2021. u Zagrebu, u prostorijama Centra za ženske studije/Memorijalnog stana Marije Jurić Zagorke, na Dolcu 8

U humanističkim i društvenim znanostima obrazovanje trajno zaokuplja istraživačke i teorijske interese. Usijanost rasprava oko obrazovnih programa i njihovih reformi barem je važna naznaka, ako ne dokaz, centralnosti uloge obrazovanja u stvaranju, održavanju i legitimaciji poretka. Tradicija kritičke teorije odgoja i obrazovanja uviđala je ideološku potku škole, uz crkvu i obitelj, od Horkheimera do Atlhussera i dalje. Bourdieuovi pojmovi socijalnog i kulturnog kapitala također su obrazovanje stavili u žižu akademske pažnje. Pitanje socijalne reprodukcije analiziralo se uz bok pitanju (uvjeta mogućnosti) otpora i društvene promjene upravo u području odgoja i obrazovanja. Pri tome se jednostavnom rješenju posebno opirala zavrzlama oko subjekta koji bi poveo željene društvene promjene – možebitnog intelektualca – bez obzira na to radilo se o Mannheimovoj utopijskoj zamisli o deideologiziranom slobodnolebdećem intelektualcu ili primjerice Gramsciju i njegovu organskom intelektualcu (ako se i koji elitistički pristup uopće smije nadati da može biti transformativan). Društvena uloga obrazovanja tu se prokazuje na sponi mikro i makro razine. Neki su već prije pola stoljeća pravili razliku između školovanja i obrazovanja – prisjetimo se Ivana Illicha i njegove žestoke kritike škole kao mikro mjesta koje osigurava kapilarna i disciplinska djelovanja makro društvene kontrole i moći. Foucault je svakako ovdje također zaslužio spomen svojim arheološkim analizama emergencije znanosti o čovjeku i genealoškim analizama različitih socijalnih praksi koje uspješno operiraju zahvaljujući mikrofiziци moći; naglašava spregu znanja i moći te prepoznaje ideološko diskurzivne formacije različitih režima istine.

Povijesni put prema punopravnom građanstvu za žene, obespravljene i marginalizirane skupine vodio je kroz osvajanje polja obrazovanja i stjecanja uvjeta za intelektualni rad na ravnopravnim temeljima, s nadom u emancipacijski potencijal obrazovnog procesa. Od postizanja različitih razina pismenosti i pristupa visokom obrazovanju, preko narodnom prosvjetom oblikovane „žene novog tipa“, vodio je do oblikovanja kritičkog znanja o ženama i sebi koje bi nadrastalo reprodukciju androcentričnih i klasno

utemeljenih znanja. U hrvatskom povijesnom i suvremenom kontekstu, podsjećamo, primjerice, na nova istraživanja slijedom studije „Mentalni korzet“ D. Župana (2013), koja je pokazala kako je odvajanje školskog sustava od Crkve provedeno relativno jednostavno i brzo, za razliku od kontinuiteta prijenosa patrijarhalnih „mentalnih mapa“ uz pomoć kojih se konstruiraju poželjne rodne uloge i oblikuju takozvane „prirodne“ karakteristike ženskog i muškog spola. Pozivamo stoga na nastavak artikuliranja bijelih mjesta između Mažuranićeve sekularne reforme školstva i kurikularne reforme i „škole za život“: od učiteljica obvezanih celibatom i dekretima, s jedne strane, do feminizirane obrazovne vertikale, s druge strane; od fragilnih tragova koje su prve ostavile uglavnom u (dječjoj i poučnoj) literaturi i svježih digitalnih tragova koje današnje ostavljaju na ekranima – potvrđujući koliko rod elementarno označava odnose (ne)moći. Zanimaju nas kako obrazovne strategije kojima su žene ohrabrivane u stjecanju ekonomske samostalnosti i političkih prava, tako i obrazovne prakse kojima su obeshrabrivane i koje imaju za posljedicu „staklene stropove“, rodnu asimetriju i stratifikaciju zanimanja.

U Zagorkinoj životnoj priči i novinarsko-književnom opusu obrazovanje zauzima ključno mjesto. Posebno je u njezinim autobiografskim tekstovima i romanu „Kamen na cesti“ naglašena žudnja središnje ženske figure za pravom na obrazovanje i pristupu znanju koje bi joj omogućilo ulazak u društvene sfere rezervirane za muškarce, kao i ekonomsku samostalnost i sigurnost. U svojim je djelima Zagorka obrazovanje prikazala kao područje rodne i klasne borbe u kojem biti „dobrom učenicom“ nije jednostavno posljedica truda i rada, već i pitanje privilegija, resursa i (ne)dostupnosti. Stoga pozivamo na čitanje Zagorkinih tekstova kao i drugih umjetničkih djela u svim medijima i žanrovima koja se bave potencijalima i ograničenjima obrazovanja u kreiranju pravednijeg društva, posebice s fokusom na marginalizirane skupine.

U suvremenom kontekstu, pozivamo na analize strategija i tehnika poučavanja za rodnu ravnopravnost, iskustava projektne nastave, suradničkog učenja i postizanja odgojnih ishoda za aktivno građanstvo i izgradnju društva ravnopravnih i slobodnih s razbijanjem klasnih i inih nejednakosti. No, povrh toga, zanimaju nas i kritički osvrti na aktualnu situaciju koja je razotkrila neuralgične točke suvremenih obrazovnih sustava i paradigmi stjecanja znanja. Izvanredno vrijeme pandemijske ugroze koronavirusom stubokom je promijenilo sve segmente našeg života, njegovu socijalnu i kulturnu, kognitivnu i emocionalnu potku, a posebice je poremetilo odnos prema znanju, znanosti i znanstvenim istinama. Isto tako, dominantna virtualna komunikacija i *online* modeli učenja na daljinu prikrili su – ili razotkrili – njihovu povezanost s komodifikacijom znanja, to jest diploma, neoliberalnih privatnih sveučilišta koji su prvi masovno koristili ovaj oblik poučavanja. Načelo *value for money* ovakvih profitabilnih ustanova podrazumijeva kompleksnu povezanost dostupnosti obrazovanja s prijenosom znanja i sociokulturnog kapitala, akademske ekspertize s promjenama na tržištu rada, obrazovanja i klasnog te institucionalnog prestiža. Povijesni trenutak koji živimo, bremenit egzistencijalnim strahovima, neizvjesnošću, nesigurnošću i narušavanjem mentalnog zdravlja, pruža jedinstvenu priliku za feministička i rodno usmjerena istraživanja već uočenih promjena u doživljaju temporalnosti i (bez)tjelesnosti postojanja u izolaciji vlastitih domova i u digitalnom okružju,

promjena u samopercepciji i održavanju međuljudskih odnosa te drugih učinaka *online* nastave i rada od kuće.

Pozivamo stoga istraživače_ice iz područja političkih znanosti, povijesti, filozofije, znanosti o književnosti, kulturalnih studija, edukacijskih znanosti, sociologije, lingvistike, medija, komunikacija i novinarstva, antropologije, etnologije, kao i sve druge koji žele doprinijeti raspravi i pokušaju da se bolje razumije ova dinamika koja transformira naš politički i širi kulturni prostor.

Prihvatit će se izlaganja na hrvatskom i engleskom jeziku.

Sažetak izlaganja (između 150 i 300 riječi) s kraćim životopisom molimo poslati **do 15. rujna 2021.** na e-mail adresu: zagorka@zenstud.hr.

Kotizacija:

Autori/ce radova: 150 kn

Kotizacija uključuje: sudjelovanje na konferenciji, konferencijske materijale, osvježenje, ručak i potvrdu o sudjelovanju na skupu.

Studenti/ce postdiplomskih studija, nezaposleni/e i sudionici/bez izlaganja **ne** plaćaju kotizaciju.

Programski odbor skupa: dr.sc. Lidija Dujić, dr.sc. Anita Dremel, dr.sc. Maša Grdešić, dr.sc. Renata Jambrešić Kirin, dr.sc. Suzana Coha, mr.sc. Sandra Prlenda, Ana Zbiljski

